

A PROFESIÓN DE TRADUCTOR NAS ORGANIZACIÓNS INTERNACIONAIS

Xoán Anllo

Departamento de Traducción da ONU (Xenebra)

A traducción é un dos elementos indispensables na vida das organizacións internacionais, pois sen ela os países membros non poderían adoptar acordos, resolucións ou tratados. Poden, si, traballar con interpretación, nos debates de tipo xeral; pero, cando chega o momento de discutir un texto que se vai converter en norma de dereito internacional entre Estados, os países queren ter diante, nas reunións, os textos de base da discusión na lingua de cada un deles (como pasa na Unión Europea) ou polo menos nas linguas oficiais da organización (o caso das Nacións Unidas ou da OMS ou a OIT), xa que o que fai fe é o que está escrito. Logo hai materias complexas que os delegados prefiren ver tratadas nun idioma que coñecen. Contra o que se pensa, nas reunións das organizacións internacionais están presentes moitos delegados que soamente coñecen a lingua deles e, se non houberse unha traducción escrita, seríalles imposible segui-lo debate sen te-la documentación correspondente nun dos idiomas oficiais da organización.

Velaí o porqué de os tradutores formaren parte dos cadros das grandes organizacións internacionais, que tratan de contratar para estes postos a xente cunha boa formación lingüística e tamén cunha boa formación xurídica, económica, científica, cultural, etc., sen que isto queira dicir que todo traductor teña que ser un especialista en dereito, en economía, en enxeñería, en industrias químicas... á vez. Agora que ter unha boa formación nalgunha destas especialidades axuda, por máis que non é raro ver un traductor que estudou letras e acabou de traductor na OMS ou no OIEA. En todo caso, a miña experiencia de traductor na ONU, que xa vai polos 30 anos, é que tiveron que traducir textos de dereito internacional, dereito mercantil, seguros, transporte marítimo, portos, dereito penal, estatística, enerxía atómica, desarmamento, dereito fiscal, economía xeral, economía financeira, economía agrícola, etc. Evidentemente, o traballo de traductor está máis acoutado, máis concentrado nun campo, noutras organizacións como a OMS ou a OMI.

No ámbito da ONU, que é o que coñezo ben, a procura dos tradutores faise por concurso-exame cando se trata de contratar candidatos que han traballar na organización con carácter fixo ou permanente. Cada cinco ou seis anos convócase un exame para tradutores de español, exame que se celebra en diferentes cidades: Nova York, Xenebra, Viena, Madrid, Santiago de Chile ou outras, segundo o número de candidatos e os lugares de procedencia. Cos candidatos aprobados fórmase unha lista da que se van chamando membros para cubri-las vacantes que vaia habendo no Servicio de Español da División de Traducción na Sede das Nacións Unidas en Nova York, e logo poderán ser transferidos a outros lugares como Xenebra ou Viena. As persoas contratadas, en principio, deben servir durante cinco anos nun posto de traductor.

Para ser admitido ó exame de traductor na ONU hai que cumprir certos requisitos, que no último realizado foron os seguintes:

1. Te-lo español como lingua principal.
2. Ter un dominio perfecto do español e un coñecemento excelente do inglés, así como dunha ou máis das linguas seguintes: árabe, chinés, francés e ruso. Coa solicitude hai que presentar un diploma (fotocopia) dunha escola de idiomas ou ben explicar como se adquiriu ese coñecemento.
3. Ter experiencia na traducción, indicando o traballo de traducción que se leve feito.
4. Ter algún título dunha universidade ou institución similar na que o español sexa a lingua principal do ensino.

Ademais, os candidatos ó exame deben –e isto foi novidade no exame de xullo de 1994– facer un traballo de redacción sobre o tema: «Por qué se quere traballar nas Nacións Unidas». Esta redacción serviu para facer unha primeira escolma de candidatos, pois non tódolos que presentan a solicitude son admitidos ó exame. No último, coído que houbo, en todo o mundo, de 2.300 a 2.400 candidatos, e pouco pasaron de 1.000 os seleccionados para participaren nel.

O que é o exame, consiste nas seguintes probas:

Parte escrita

1. Traducción ó español dun texto xeral en inglés.
2. Resumo en español dun discurso en inglés.
3. Traducción ó español de dous textos en inglés, escollidos polo candidato dun total de cinco textos especializados (económico, xurídico, científico, social e técnico).
4. Traducción ó español de dous textos que escolle o candidato dun total de oito, un de tipo xeral e outro de tipo especializado, en árabe, chinés, francés ou ruso.

Parte oral

Os candidatos que pasan a parte escrita teñen que someterse a un exame oral que consiste en traducir oralmente un texto, recibido polo candidato 30

minutos antes para que o prepare, e nunha entrevista, que lle fan a continuación, sobre diversos aspectos para ver cál é a súa cultura xeral, o seu coñecemento das Nacións Unidas e dos asuntos internacionais, así como a súa disposición para traballar en calquera lugar de destino, etc.

O exame é difícil e faise sen axuda de diccionario. Así, dos 800 a 900 candidatos admitidos ó exame, aproban entre 15 e 20 cada vez.

Agora ben, fóra deste exame xeral –que se vén facendo cada cinco ou seis anos– en moitas organizacións, entre elas a ONU, contratan o que se di «temporeiros», isto é, tradutores con contratos dun mes a dous meses. Estes tradutores temporeiros teñen tamén que someterse a unha proba escrita, para acceder á cal cómpre desprazarse a Xenebra, Viena, Roma ou Nova York. Mais o feito de pasar esta proba non quere dicir que se vaia ter traballo de contado, pois isto depende das necesidades das seccións de traducción e sobre todo dos créditos, ou sexa, dos cartos que a administración de cada organización asigne á contratación de temporeiros. Nos dous últimos anos, co recorte dos orzamentos en tódalas organizacións internacionais, eses créditos diminuíron sensiblemente e resulta difícil obter un contrato, hai incluso algunha organización na que por agora non se quere face-la proba a ningún traductor temporeiro polo tal motivo.

Hai outro dato importante, no que deben pensar os que aspiran a traballar como tradutores en organizacións internacionais (e isto tamén vale para traballar nos servicios de traducción do Parlamento e da Comisión da Unión Europea): en pouco tempo, o ordenador será o instrumento de traballo do traductor. Xa o é como ferramenta terminolóxica, pero ó que se vai nas organizacións é a traducir directamente no ordenador, o que permite eliminar postos de operadores de tratamento de textos (os tradicionais mecanógrafos). E cando haxa ordenadores capaces de recoñece-la voz do traductor, esa será a única forma de traducir, e o mesmo traductor ha corrixir na súa máquina o texto por el traducido para darlle a forma final. O meu consello é que quen queiran ser tradutores aprendan xa a manexar ordenadores e a utilizar programas de tratamento de textos. Ademais, como os tradutores permanentes –fixos– custan bastante diñeiro ás organizacións, xa se observa unha tendencia por parte destas a contrata-la traducción da documentación no exterior, de maneira que o traductor recibirá por un módem o texto para traducir e devolverao traducido, desde a súa casa á organización, pola mesma canle. É moi posible que o próximo exame de tradutores de español que faga a ONU, dentro de cinco ou seis anos, xa se esixa traballar con ordenador. Na miña pinión, a longo termo van desaparecer-las seccións de traducción con cadros fixos que agora existen nestas organizacións, e quedará unicamente a traducción por contrata na forma de teletraducción.

Para rematar esta notiña, quero sinalar que, despois de ter visto moitos tradutores e ter corrixido moitos textos realizados por outros, entendo que o importante nun traductor é que coñeza ben a lingua propia, a lingua á que

vai traducir. Coñezo tradutores que saben moito de dereito ou de economía, mais logo, cando chega o momento de expoñer en español un texto que está en inglés ou en francés, son incapaces de redactar con claridade a súa tradución. Para min, isto é máis importante ca coñecer ben o idioma do que se vai traducir e mesmo a materia; pois, para isto, un ten a axuda de dicionarios xerais e técnicos. O que si, cómpre saber manexar un dicionario, especialmente os técnicos, pois que moitas veces un termo ten significado diferente segundo o contexto. E por isto é importante ler revistas especializadas de dereito, de economía, científicas, etc., coa mira de estar un pouco ó corrente da nova terminoloxía nun determinado campo. O exemplo máis claro para min –porque me tocou traducir moitos textos deste tipo nos últimos dez anos– é o dos novos instrumentos financeiros, que me obrigou a consulta-los textos legais promulgados en España sobre eles para ter unha idea da terminoloxía que empregan os especialistas, aínda que moitas veces eses termos déixanse en inglés. Nas Nacións Unidas, en Xenebra, para poñer outro exemplo, hai que traducir moitos documentos sobre os dereitos humanos nos que se utilizan expresións de dereito penal e procesual: un traductor, se quere face-lo seu traballo ben, debe colle-lo Código Penal ou o Código de Axuizamento Criminal de España e da Arxentina para ver cómo se redactan as disposicións e as expresións que se utilizan neles. Hai tradutores que non o fan, e así saen as cousas ás veces. Acórdame unha tradución do inglés na que saía o termo *cross examining* que se traduciu como «exame transversal da testemuña», o que é unha barbaridade. Se o traductor tivese ido ó Código de Axuizamento Criminal ou a un manual de Procesual Penal sabería que o tal, en español, é *preguntas*. Este labor de consulta de fontes especializadas ten moita importancia nas traducións xurídicas; pois, por desgracia, non hai bos dicionarios xurídicos bilingües.

Quero acabar desexando á futura promoción de tradutores formados na Universidade de Vigo éxito na vida profesional que escolleron. E fágoo con moito agarimo porque coñecín de preto cómo se botou a andar aí a Licenciatura de Tradución da man da profesora Camino Noia.